

Äänitteen nimi: Monimuotoista työyhteisöä rakentamassa.mp3

Äänitteen kesto: 00:20:14

[äänite alkaa]

Puhuja 1 [00:00:00]: Tervetuloa Liven podcastin pariin. Minä olen erityisopettaja Marsa Perttula ammattiopisto Livestä. Nyt pääset kuuntelemaan, mitä me juttelemme täällä Liven studiossa työhön valmentaja Pirjo Pellikan kanssa näkymättömistä seinistä ja voittajan viitoista. Mutta ennen kuin aloitetaan niin ihan ensimmäiseksi ehdottaisin, että laitat lenkkarit jalkaan, lähdet ulos kävelemään ja kuuntelemaan tätä podcastia raikkaaseen ilmaan. Meidän toiveemme on, että ehdit pian alkavaa keskustelua kuunnellessasi samalla saada lämpöä lihaksiin ja notkeutta istumisesta jäykkiin lihaksiin.

-musiikki-

Puhuja 1 [00:00:47]: Tuossa jo kerroin, että olen erityisopettajana Livessä ja työskentelen nimen omaan maahan muuttaneiden opiskelijoiden kanssa.

Puhuja 2 [00:00:58]: Minä olen Pellikan Pirjo, ja olen toiminut työhön valmentajana pitkään, viimeiset reilu yhdeksän vuotta eri oppilaitoksissa mukaan lukien tietysti ammattiopisto Liven. Teen vahvasti töitä valmennuksellisella työotteella ja valmennuksellista näkökulmaa saan myös harrastukseni kautta, olen nimittäin toiminut pitkään koripallovalmentajana.

Puhuja 1 [00:01:22]: Käykö sinulle Pirjo koskaan niin, että joudut kuuntelemaan tosi tarkasti, että ymmärtäisit mistä puhutaan? En nyt tarkoita sitä tilannetta, jossa puhutaan vierasta kieltä tai että puhujan ääni olisi niin hiljainen, että et kuule sitä. Vaan tarkoitan niitä tilanteita, joissa puhuja käyttää puheessaan sellaisia käsitteitä tai sanoja, jotka ovat sinulle vieraita.

Puhuja 2 [00:01:46]: Silloin joutuu ponnistelemaan ja eikä sittenkään ihan kunnolla tajua, mitä siinä puhutaan. Minulle jää epävarma olo, eikä oikein kehtaa kysyä mitä puhuja tarkoitti, ja mistä oli kyse. Voi olla, että tuntee itsensä ihan tyhmäksi ja noloksi, ja sitten yrittää peitellä sitä, että ei ole tajunnut asiaa. Asia ei sinänsä ole vaikeatajuinen, mutta se on sanottu vaikealla tavalla. Jos puhuja olisi mukauttanut omaa viestintäänsä, asia olisi ollut ihan helppo ymmärtää.

Puhuja 1 [00:02:25]: Voi vain kuvitella miltä nämä tilanteet tuntuvat, jos äidinkieli ei ole suomi, kielitaito on vasta kehittymässä tai jos on joku kielellinen oppimisvaikeus. Silloin voi tuntea itsensä aika tyhmäksi ja kokea olonsa ulkopuoliseksi. Vaikeaselkoisen viestinnän pulmiin on herätty jo kouluissa ja oppilaitoksissa. Meillä tämä on arkea ja nyt niistä puhutaan myös työpaikoilla, koska on ymmärretty, että kielitietoisuus ja selkeäkielisyys poistaa ymmärtämisen esteitä, helpottaa työssä pärjäämistä, ohjeiden ymmärtämistä ja sitten ihan oman työpaikan asioiden seuraamista. Olin yhdessä koulutuksessa, jossa käytettiin erinomaisen paljon vaikeita sanoja. Siinä kuunnellessa minä huvikseni kokosin niistä pienen tekstinäytteen. Minäpäsen luen sen näin: Alueiden haltuun ottamiseksi on tarve syventää strategista tiekarttaa ja raapaista valtakunnallisesti skaalautuvia tuoteperheitä eri palvelusegmenteissa. Tavoitteena on jalostaa tavoiteasetantaa ja sanoittaa arkea ja arvoja uudesta tulokulmasta. Silloin sopimuskannan tehokas hyödyntäminen antaa hyvät eväät pelata asioita keskustelufoorumeissa niin, että tiimien nostot jalostuvat syvempään kontekstiin. Kuule Pirjo, minä aina ihailen sinun puhettasi, koska se on niin käytännönläheistä ja selkeäkielistä ja ymmärrettävää. Olenko minä tullut hulluksi kun kiinnitän tällaisiin asioihin nyt huomiota? Näihin vaikeisiin sanoihin.

Puhuja 2 [00:04:12]: Et ole todellakaan tullut hulluksi, vaan sinä puhut ääneen niitä asioita mitä monikin muu miettii. Tällainen kieli on just sitä kapulakieltä, jolla vaikeutetaan helponkin asian ymmärtämistä. Niitä kannattaisi vähän selkokielistää. Tai sitten ihan vain miettiä omaa ilmaisua. Hyvä yleiskielikin riittäisi ja harkitut sanavalinnat, selkeät lauserakenteet ja sisälle jäsenitys. Tarvittaessa käsitteiden avaaminen, esimerkiksi miettiminen mitä oikeastaan haluan sanoa. Selkeä ilmaisu ei ole mahdollista ilman selkeää ajattelua. On hyvä erottaa tilanteet, kun viestitään alan sisälle omille työkavereille niistä tilanteista, joissa viestitään laajemmalle yleisölle. Myös tietty määrä konkretiaa tarvitaan, pelkkien abstraktioiden varassa ei voi liihottaa. Harkittu kieliasu auttaa ketä tahansa kuulijaa ja tekee myös omasta viestinnästä uskottavampaa kuin jargon.

Puhuja 1 [00:05:16]: Itse yritän työssäni käyttää sellaista kieltä, että heikosti suomea osaavaa maahan muuttanut opiskelija tai työkaveri ymmärtäisi mitä minä puhun, ja kokisi, että hänen kielitaitoaan tuetaan eikä syynätä. Mites tämä näkyy sinun työhön valmentajan työskentelytavassa?

Puhuja 2 [00:05:37]: Voisin kertoa siitä kun olen tehnyt opiskelijan kanssa esimerkiksi CV:tä ja hänen äidinkieltensä ei ole suomi. Tärkeintä mielestäni CV:n tekemisessä on se, että CV:stä tulee opiskelijan näköinen ja ymmärrettävä. Yleensä kannustan opiskelijaa käyttämään sellaisia sanoja, jotka hän itse ymmärtää. Esimerkkinä vaikka sana sitkeä. Eräs opiskelija ei ymmärtänyt, mitä sana tarkoittaa. Kävimme keskustelua opiskelijan kanssa siitä sanasta, ja hän löysi korvaavat sanat kautta lauseen siihen, jotka hän ymmärsi. Hän käytti sanaa ahkera ja teen asiat loppuun. Itse asiassa samalla opiskelija oppi siinä uuden sanan, eli sen sitkeä.

Puhuja 1 [00:06:18]: Näihin pulmiin törmää työelämässä ainakin silloin kun käytetään tosi paljon ammattisanoja. Ja sellaisia sanoja, jotka on otettu esimerkiksi jostain käyttötilanteesta tai toisesta kielestä. Minulla olisi tässä taas pari esimerkkiä. Forwardaatko ton datan mulle niin mä seivaan sen pilveen. Forwardaatko ton datan mulle niin mä seivaan sen pilveen. Sehän edellyttää, että ymmärtää englantia ja tietotekniikkaa, ja tietää mitä ihmeen pilveä tässä tarkoitetaan. Suomessa käytetään tosi paljon englanninkielisiä tai englannista suomeksi muokattuja ilmaisuja. Puhekieli ja kuvallinen kieli voi myös aiheuttaa samanlaisia viestinnän vaikeuksia. Ajattele miten joku suomea vasta opetteleva työntekijä mahtaa ymmärtää sinun viestisi, jos sanot hänelle, että nyt vedetään kahvit naamaan ja hypätään pukkarin kautta liikenteeseen. Varsinkin jos ei ole yhtään liikennealan työpaikasta kyse. Tai jos sanot hänelle, että nyt voin taas hengittää sillä me löydettiin ratkaisun avaimet ja kivi putosi sydämeltä. Tai jos olet myyntityössä ja sinulle sanotaan, että leipoisitko tästä mulle paremman diilin. Mitäs ajatuksia tästä tulee sinulle?

Puhuja 2 [00:07:55]: Itse asiassa me suomalaiset käytämme tosi paljon tämän tyyppistä kieltä, otan muutaman esimerkin. Ei ole jäniksen selässä tai hiljaa hyvä tulee. Jos nuo kaikki sanat ymmärtää kuulija on varmasti aika hämmentynyt ja syntyy taatusti väärinkäsityksiä, jopa koomisia tilanteita. Huomaammeko ja osaammeko korjata tämän tyyppisiä lauseita erilaisissa tilanteissa. Kielikuvat ja sanallinen huumori kuuluvat kieleen, niissä ei ole varsinaisesti mitään korjattavaa, päinvastoin ne ovat kielen rikkautta. Mutta on hyvä osata huomioida asian vaikeus ja mukauttaa puhetta täsmällisempään ja konkreettisempaan suuntaan. Minusta tämä pätee myös muihinkin ryhmiin kuin maahanmuuttajiin... siis itse asiassa minulla on ollut tällainen asperger asiakas, niin kun sanoin hänelle, että hypätään kahvin yli niin hänelle tuli sellainen mielikuva siitä, että kahvikuppi on lattialla ja sitten hypätään sen yli. Eli tulee aika koominen tilanne.

Puhuja 1 [00:08:59]: Miten sinä toimit silloin, jos sinun työkaveri tai asiakas ei meinaa saada annetuista ohjeista selvää? Kun ne ovat niin vaikeasti sanottu.

Puhuja 2 [00:09:03]: Ilmapiirin mielestäni tulee olla turvallinen ja luottamuksellinen, jotta henkilö joka ei ymmärrä uskaltaa ilmaista sen ja pyytää sanoittamaan asian ymmärrettävämmin. Tärkeää on myös se, että asiat, sanat käydään konkretian kautta läpi. Se helpottaa monasti tilannetta. Miten sanoitamme asioita voi joko auttaa ymmärtämään asioita tai nostaa niiden ympärille näkymättömiä seiniä. Silloin on iso apu, jos pystyy asettumaan toisen ihmisen tilanteeseen, muistamaan sen, että suomi ei ole hänelle äidinkieli tai että hänellä on kielellisiä vaikeuksia tai molemmat. Silloin on pakko miettiä omat sanansa niin viisaasti, että saa oman viestinsä perille ilman väärinkäsityksiä. Se on taito, jota voi opetella. Sitä olen päässyt opettelemaan kun olen toiminut pitkään vaativaan erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden työhönvalmentajana.

Puhuja 1 [00:10:06]: Mitkä ovat Pirjo sinun ammattitaidon salaisuuksia näihin tilanteisiin?

Puhuja 2 [00:10:14]: Minä näen, että se on myös valmennustilanteissa tärkeä yhdessä hämmästellä meidän rikasta suomen kieltä. Muutama viikko sitten yhdessä opiskelijan kanssa hämmästeltiin sanaa tekkikeiju. Opiskelija opiskelee it -alaa ja työpaikkailmoituksessa etsittiin organisaatioon tekkikeijua. Opiskelija kysyi minulta mitä se sana tarkoittaa, ja jouduin vastaamaan, etten ole koskaan aikaisemmin törmännyt vastaavaan sanaan. Opiskelijaa nauratti ja hän tokaisi minulle, että kuinka sinä et ymmärrä suomea, vaikka olet suomalainen.

Puhuja 1 [00:10:47]: Ja sekin on hyvä tässä todeta, että kaikissa ammateissa on oma erikoissanastonsa, joka pitää jossain vaiheessa ottaa haltuun koska menetelmät ja työvälineet ja palvelut ja muut vaativat nimeämistä. Jos on maalari, niin erilaisia työvälineitä vaan on tosi paljon ja niille kehittyy vähitellen alan ja työpaikan sisäisiäkin lempinimiä. Näitä on yllättävän paljon ja tosi monenlaisissa tilanteissa. Minun lempipuuhaani on kuunnella television urheiluselostuksia, niissä nimittäin on tosi mielenkiintoisia sanavalintoja. Jääkiekko-ottelun juontaja saattaa sanoa, että pelaajat siellä syleilevät toisiaan ja tarkoitetaan, että siellä on joku runttaamistilanne meneillään. Jakun joku tekee hienon maalin niin juontaja iloitsee, että nyt puetaan voittajan viitta pelaajan harteille. Kun saadaan voiton merkiksi joku pokaali, niin sitten kerrotaan, että poika on tullut kotiin ja poika saunoo. Ei ole ihme jos joku kuulija miettii, että kenenkähän pelaajan poika on ollut kateissa ja nyt palannut kotiin ja mennyt saunaan. Ja että miten se poika nyt tähän urheilu-uutiseen liittyy.

Puhuja 2 [00:12:06]: Minulle tulee jääkiekosta myös mieleen tämä, että laukaistaan ylämummoon. Jääkiekon MM -kisojen aikana mielestäni suomalainen pitsaketju myi myös pitsaa nimeltä ylämummo. Nämä ovat mielestäni hyviä esimerkkejä siitä miten johonkin kulttuuriin liittyviä ilmaisuja voi olla vaikea ymmärtää ilman sitä kontekstia. Toisaalta se, joka osaa kieltä usein nauttii tällaisista ilmaisuista ja sanaleikeistä ja ne ovat tärkeitä monille suomalaisille, ja osa meidän kielen kulttuurin rikkautta. Se ei siis ole jotain paheksuttavaa, vaan mielenkiintoista. Olisi aika hurja vaatimus kaikissa mahdollisissa yhteyksissä karsia kielestä kaikki kuvallisuus, kulttuuriset viittaukset, abstraktius, kaksoismerkitykset ja huumori. Mutta asiaviestintä esimerkiksi työpaikalla tai oppilaitoksilla on juttu erikseen mielestäni.

Puhuja 1 [00:13:00]: Liven tarkoituksena on olla esimerkkiorganisaatio siitä, miten kaikkia mahdollisia ymmärtämisen esteitä aktiivisesti poistetaan. Samalle me haluamme kouluttaa ja tukea työyhteisöjä muokkaamaan heidän omaa toimintaansa niin, että mahdollisimman

monenlaiset erilaiset ihmiset pärjäisivät työssä ja ymmärtäisivät toisiaan ja itseään. Me olemme sinunkin kanssasi Pirjo saaneet kouluttaa työyhteisöjä selkeän viestinnän ja kielitietoisien työotteen vahvistamiseen. Aihe on ajankohtainen ja tärkeä, koska monilla työpaikoilla on työvoimapula ja on huomattu, että niissä tarvitaan lisää osaamista viestiä selkeästi ja ymmärrettävästi. Erityisesti niissä työpaikoissa tämä on iso juttu, joissa on paljon heikosti suomea puhuvia tai täsmätyökykyisiä työntekijöitä.

Puhuja 2 [00:13:58]: Vaikka me tiedostamme tuon niin itse ainakin huomaan, että käytän jotain muuta kuin selkokieltä tai ymmärrettävää kieltä. Yhtenä keinona itse olen huomannut, että käytän paljon kuvia. Olen hyvin visuaalinen ihminen itsekin ja kuva on usein sen tekstin tukena siinä. Perehdytyksessä ja erilaisissa ohjeistuksissa on huomioitava saavutettavuus ja varmistettava, että asiat ovat ymmärretty oikein. Jossain tilanteissa työnantajaa on huolettanut kuinka ei-äidinkielenään suomea puhuva ymmärtää esimerkiksi turvallisuuteen liittyvät ohjeistukset. Se on ollut sellainen, joka on esimerkiksi joku työnantaja saattanut minulle soittaa ja kysyä miten opiskelija ymmärtää nämä jutut.

Puhuja 1 [00:14:51]: Joo. Mitäs sitten kun Suomessa jo on jonkun verran niitä maahanmuuttaneita, jotka eivät ole oppineet suomea, vaikka ovat yrittäneet. Joilla ei ole ehkä elämässään arjessaan kontakteja kehenkään, jonka kanssa puhuisi suomea. He ovat ehkä käyneet kaikki kotoutumiskoulutukset ja kielikurssit, mutta suomen kieli ei ole lähtenyt kehittymään. He eivät pärjäisi työelämässä suomen kielellä, mutta silti heillä on kyllä taitoja ja halua työllistyä. Mitä työllistymisen mahdollisuuksia sinä näet heille?

Puhuja 2 [00:15:33]: Minua on monesti monesti hämmästyttänyt työpaikkailmoituksissa oleva vaade suomen kieleen liittyen. Siellä on, että riittävä suomen kielen osaaminen. Sitä on pohdittu, että mitä se milläkin alalla tarkoittaa. Otan esimerkin, että olin tässä vähän aika sitten harrastukseni parissa yhdessä urheiluopistossa ja siellä pariinkin kertaan törmäsin sellaiseen tilanteeseen, että minun piti kysyä siisteydestä vastaavalta henkilöltä jotain. Minä kysyin häneltä sen suomeksi ja englanniksi ja hän ei ymmärtänyt kumpaakaan kieltä. Siinä mielestäni tavallaan tällä työntekijällä ei ollut mielestäni riittävästi suomen kielen taitoa. Erilaiset asiakastyötilanteet vaativat monenkin tasoista osaamista suomen kielen taidon osalta ja vuorovaikutuksessa, mutta mielestäni ei kaikki niinkään alat. Koska sitten otan esimerkiksi jotkut keittiössä, jotkut avustavat tehtävät, mutta tietysti pitää muistaa, että vuorovaikutus on paljon muutakin kuin yhteinen kieli.

Puhuja 1 [00:16:39]: Millainen olisi työpaikka, jossa vasta kehitymässä oleva suomen kielen taito ei olisi este sopivien työtehtävien tekemiselle? Ja jossa kukaan ei kuittailisi toisille hassusta puheesta, vaan jokaisella voisi olla turvallinen olo, turvallisesti voisivat olla sitä mitä ovat.

Puhuja 2 [00:16:56]: Mielestäni siinä organisaatiossa nähdään monimuotoisuus rikkautena. Organisaatio on turvallinen ja kaikki pääsevät käyttämään omia vahvuuksiaan omassa työssään. Työyhteisössä on mahdollista oppia suomen kieltä, ja siellä on erilaisia tilanteita siihen. Ei tarvitse olla valmis vaan voi tunnustaa olevansa keskeneräinen. Tässä puhun nimenomaan siitä kielestä ja ehkä muukin osaaminen saa olla vaiheessa. Sitähän se on itse asiassa kaikkien meidän kohdalla, emme me kukaan ole valmiita. Suomalainen työelämä hyötyy siitä, että olemme keskeneräisiä. Se takaa sen ,että meillä on tahtotila kehittää organisaation toimintaa ja itseämme.

Puhuja 1 [00:17:44]: Tällaisen monimuotoisen työelämän muodostuminen vaatii työtä ja kokeilevaa asennetta. Onneksi nyt kuullaan hyviä esimerkkejä, hyviä kuulumisia työpaikoista, joissa näitä selkeän viestinnän esteitä on tunnistettu ja niihin on löydetty toimivia malleja, ja joissa arki sujuu niiden avulla hyvin. Itse asiassa niin hyvin, että jotkut tutkimukset kertovat, että näillä keinoilla on saatu monimuotoisia työpaikkoja, joissa työntekijät viihtyvät paremmin, henkilökunnan vaihtuvuus on vähentynyt, väärinkäsityksiä tulee vähemmän. Mutta silti haastetta riittää. Työpaikka tai työyhteisö ei yhtäkkiä muutu kielitietoiseksi tai monimuotoiseksi, vaan siihen päästään vähitellen vastaan tuleamalla. Kun työntekijät suostuvat tarkkailemaan heidän työn arkea toisenlaisesta näkökulmasta ja muuttamaan heidän työpaikkojen käytänteitä, miettimään ja kokeilemaan uusia keinoja saada kaikki työntekijät pärjäämään mukaan. Ja toki johdon merkitys on suuri.

Puhuja 2 [00:19:07]: Me jätämme Marsan kanssa teille kysymys mietittäväksi. Onko sinun mieleesi tullut jotain, mitä me voisimme oppilaitoksissa tehdä vielä paremmin, jotta heikosti suomea puhuva opiskelija pärjäisi työharjoittelussa tai opinnoissaan?

Puhuja 1 [00:19:24]: Kiitos teille kuuntelijat. Toivottavasti te kaikki siellä kävelylenkeillänne olette piristyneet henkisesti ja fyysisesti ja saaneet hyviä ideoita mietittäväksi.

Puhuja 2 [00:19:41]: Toivottavasti teille heräsi ajatuksia kuunnellessanne. Sellaista pyytäisin, että jos teillä on työpaikalla tai ystävinä maahanmuuttajia, jotka eivät puhu hyvin suomea niin kiinnittäkää huomiota omaan kielenkäyttöön. Onko se selkeää, ja voisiko se olla selkeämpää? Rohkaiskaa heitä puhumaan suomea ja kokemaan osallisuutta teidän kanssanne. Moikka.

Puhuja 1 [00:20:09]: Heippa.

-musiikki-

[äänite päättyy]